

Тема : Ліна Костенко. «Вічні українські фольклорні типи, новітнє переосмислення традиційної ситуації, образи-архитипи як атрибути української свідомості. («Українське альфреско»., «Хай буде легко Дотиком пера...», «Я вранці голос горлиці люблю», «Недуманно, негадано»)

Альфреско-

- *Альфреско* – це настінний живопис водяними фарбами на штукатурці.
- Фрески багатьох київських храмів виконано саме так .

Класични
й
пейзажни
й

Альфреско — різновид стінного живопису, коли художник працює водяними фарбами по вогкій штукатурці.

«УКРАЇНСЬКЕ АЛЬФРЕСКО»

(1989р.)
Над шляхом, при долині, біля старого граба
де біла-біла хатка стоїть на самоті,
живе там дід та баба, і курочка в них ряба,
вона, мабуть, несе їм яєчка золоті.

Там повен двір любистку, цвітуть такі жорж
і вишні чорноокі стоять до холодів.
Хитаються патлашки уздовж всієї стежини,
і стомлений лелека спускається на хлів.

Чиєсь дитя приходить, беруть його на ру
А потім довго-довго на призьбі ще сидять
Я знаю, дід та баба - це коли є онуки,
а в них сусідські діти шовковицю їдять.

Дорога і дорога лежить за гарбузами.
І хтось до когось їде тим шляхом золотим
Остання в світі казка сидить під образами.
Навшпиньки виглядають жоржини через тин...

Тема: зображення життя української родини, в якій втрапився зв'язок між поколіннями, між містом і селом.

Ідея: застерегти читачів від страшної трагедії, в яку потрапили герої поезії, уся наша нація, коли не шанується старість, забуваються родові корені, втрачаються моральні цінності українців.

Літературний рід: лірика.

Жанр: ліричний вірш.

Вид лірики: філософська.

Віршовий розмір: ямб

Римування: перехресне

Катрен – в перекладі з французької чотиривірш.

Строфа з чотирьох рядків, яка в кожному окремому випадку може мати суміжне, перехресне або кільцеве римування. Чотиривірш – найпоширеніша форма строфічної будови віршів від найдавніших часів народнопісенної лірики до наших днів

Хата

**Дорог
а**

Образи-архетипи —
це образи, які
вийшли за межі
своєї епохи й
набули
загальнолюдськог
о значення.

**Виш
ні**

**Ді
а**

**Лелек
а**

**Баб
а**

На перший погляд, у поезії «Українське альфреско» перед нами постає ідилічна картина, ніби старовинний малюнок на вологій штукатурці:

Над шляхом, при долині, біля старого граба, де біла-біла хатка стоїть на самоті, живе там дід та баба, і курочка в них ряба, вона, мабуть, несе їм яєчка золоті...

Золоті яєчка - казковий образ, що символізує благополуччя і щастя.

1. Історія створення.
  2. Тематика (мотиви в ліричному творі).
  3. Ідейна спрямованість твору, його пафос.
  4. Жанр, його особливості.
  5. Головні герої та їхня характеристика (ліричний герой у ліричному творі).
  6. Особливості композиції: сюжет (ця особливість стосується неліричного твору), позасюжетні елементи.
  7. Мовно-виражальні засоби у творі.
  8. Місце твору в доробку письменника, національній (світовій) літературі.
3. Теорія літератури

«Хай буде легко. Дотиком пера»

**Хай буде легко. Дотиком пера.
Хай буде вічно. Спомином
пресвітлим.**

**Цей білий світ — березова кора,
по чорних днях побілена десь
звідтам.**

**Сьогодні сніг іти вже поривавсь.
Сьогодні осінь похлинулась димом.
Хай буде гірко. Спогадом про Вас.
Хай буде світло, спогадом
предивним.**

**Хай не розбудить смутку телефон.
Нехай печаль не зрушиться
листами.**

**Хай буде легко. Це був тільки сон,
що ледь торкнувся пам'яті вустами.**

Тема: розповідь про прелюдію кохання, момент закоханості, народження почуттів, у які ще не зовсім віриться.

Ідея: дати відчутти людині, що їй потрібне інколи не лише солодке, а й гірке, не лише світле, а й темне, щоб більше поцінувати те добре, світле, що є.

Літературний рід: лірика

Жанр: етюд

Вид лірики: інтимна, пейзажна

Віршовий розмір: ямб

Епітети: спомин пресвітлий; білий світ, березова кора побілена; чорні дні; спогад предивний, пресвітлий;

Метафори: осінь похлинулась димом; хай не розбудить смутку телефон; печаль не зрушиться листами; сон торкнувся пам'яті вустами; сніг іти поривався;

Інверсія: спогадом предивним; не розбудить смутку телефон;

«Я вранці голос горлиці

люблю»

**Я вранці голос горлиці люблю.
Скрипучі гальма першого трамвая
я забуваю, зовсім забуваю.**

Я вранці голос горлиці люблю.

**Чи, може, це ввижається мені
той несказаний камертон природи
де зорі ясні і де тихі води? —**

Я вранці голос горлиці люблю!

**Я скучила за дивним зойком слова.
Мого народу гілочка тернова.
Гарячий лоб до шибки притулю.**

Я вранці голос горлиці люблю...

Тема: показ любові людини до природи у її найрізноманітніших проявах.

Ідея: оспівування краси незайманої природи, яка має великі переваги перед красою міста; сприйняття образу України, освітленого ясними зорями та омитого тихими водами.

Літературний рід: лірика

Жанр: ліричний вірш

Вид лірики: пейзажна

Віршовий розмір: ямб

Анафора : Я вранці голос горлиці
люблю

Епітети: скрипуч гальма;
несказаний камертон; ясні зорі;
тихі води; гілочка тернова; дивний
зоїк;

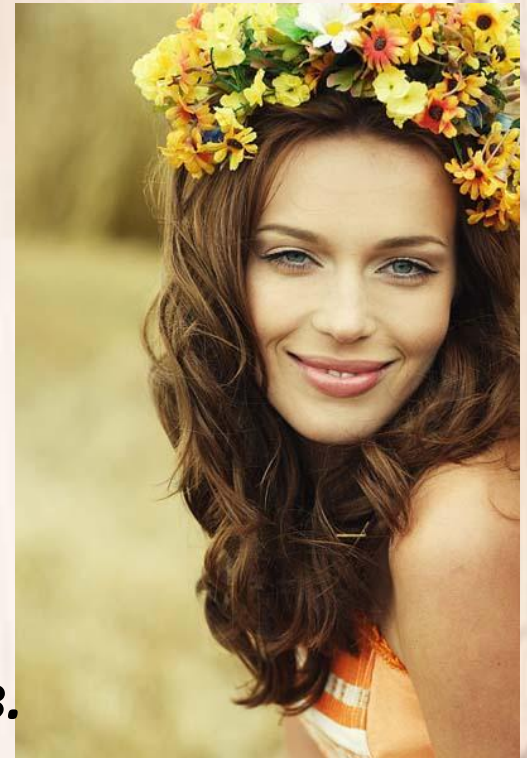
Метафора: зоїк слова

Символ: гілочка тернова

«НЕДУМАНО, НЕГАДАНО»

**Недумано, негадано забігла в
глухомань,
Де трави пахнуть ладаном в
кадильницях світань.
Де вечір пахне м'ятою, аж холодно
джмелю...
А я тебе, а я тебе, а я тебе люблю.
Ловлю твоє проміння крізь музику
беріз,
Люблю до оніміння, до стогону, до сліз.
Без коньяку й шампану і вже без
вороття
Я п'яна, п'яна, п'яна на все своє життя!**

Тема: зображення ліричної героїні в кульмінаційний момент любові, коли вона, сп'яніла від щастя, шукає прихистку у вечоровому лісі і дає вихід емоціям.

Ідея: оспівування всепоглинаючого, всеохоплюючого почуття кохання; утвердження думки про те, що світ прекрасний, якщо в ньому є любов.

Літературний рід: лірика

Жанр: ліричний вірш

Вид лірики: інтимна

Віршовий розмір: ямб

Римування: суміжне

Метафори: кадильниці світань; музика беріз;
вечір пахне м'ятою;

Риторичні оклики: Я п'яна, п'яна, п'яна на все
своє життя!

Кохання — всепоглинаюче, всеохоплююче
почуття. Вірш Ліни Костенко «Недумано,
негадано...» — освідчення в коханні. Почуття
ліричної героїні такі глибокі — «до стогону, до
сліз», і хочеться ввібрати кожен промінець, що
випромінює коханий: «Ловлю твоє проміння
крізь музику беріз». Задушевність змальованої
картини підтримується романтичним
пейзажем на початку твору, який
на музику і став прекрасним романом

Домашнє завдання:

- Аналіз розглянутих поезій.
- Знайти і проаналізувати архетипні образи в поезії Ліни Костенко «Я вранці голос горлиці люблю», Д. Павличка «Два кольори», А. Малишка «Пісня про рушник».
- Пригадати роман у віршах «Маруся Чурай»
- Підготувати міні - проекти:
  - Історична основа твору. Історія написання.
  - Композиція твору.